

กองทะเบียนการบุคคล
เลขรับ 4996
วันที่ 7 ส.ย. 2562
เวลา 11.39 น.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มทรัพยากรบุคคล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทร. 45405, 043-202027

ที่ อว 660301.7/3034

วันที่ 6 มิถุนายน 2562

เรื่อง ขออนุมัติให้บุคลากรเดินทางไปราชการ ณ ต่างประเทศ

เรียน อธิการบดี ผ่านกองทรัพยากรบุคคล

ฝ่ายทรัพยากรบุคคล
เลขรับ 4997
วันที่ 10 ส.ย. 2562
เวลา 10.54

589
12 มิ.ย. 2562

ด้วย บุคลากรในสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความประสงค์เดินทางไปราชการ ณ ต่างประเทศ เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัย ณ ประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ 23 - 30 มิถุนายน 2562 ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงใคร่ขออนุมัติให้บุคคลดังรายละเอียดต่อไปนี้เดินทางไปราชการ ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยเบิกค่าใช้จ่ายจากงบประมาณเงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปี 2562 โครงการสนับสนุนทุนวิจัย รหัส 006-02 จำนวน 90,000 บาท มีกำหนด 8 วัน ระหว่างวันที่ 23 - 30 มิถุนายน 2562

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประเภทบุคลากร
1	นางสาวรักชนก ชำนาญมาก	อาจารย์	พนักงานมหาวิทยาลัย
2	นางสาววนิชชา ณรงค์ชัย	อาจารย์	พนักงานมหาวิทยาลัย
3	นายภานุ สุพัตกุล	อาจารย์	พนักงานมหาวิทยาลัย

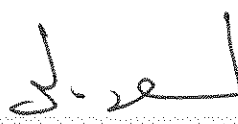
เรียน อธิการบดี ผ่านรองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล
กองทรัพยากรบุคคลได้ตรวจสอบแล้ว เป็นเรื่องถูกต้อง
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ

- ไปรศอนุมัติตัวบุคคลเดินทางไปราชการ ณ ต่างประเทศ จำนวน 3 ราย
 ไปรศลงนามใบเอกสารที่แนบนี้

(นายประดิษฐ์ ศรีตรึงกุล)
หัวหน้างานพัฒนาทรัพยากรบุคคล
ปฏิบัติการแทนผู้อำนวยการกองทรัพยากรบุคคล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุขุม วสุนธราไตรภด)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- 7 ส.ย. 2562
ลงนามผ่านแล้ว

(รองศาสตราจารย์รัชพล สันติวรการ)
คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์
รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล
11 ส.ย. 2562

อนุมัติ

(รองศาสตราจารย์ชาญชัย พานทองวิริยะกุล)
คณบดีคณะแพทยศาสตร์
รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
12 ส.ย. 2562

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริหารงานคณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทร. 45449

ที่ อว 660301.7.3/ ๒๗๖

วันที่ ๖ มิถุนายน 2562

เรื่อง ขออนุมัติเดินทางไปราชการต่างประเทศ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตามที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดสรรทุนโครงการวิจัยปีงบประมาณ 2562 ให้กับโครงการวิจัยเรื่อง “ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น : การย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการ” โดยมี ดร.รักชนก ชำนาญมาก เป็นหัวหน้าโครงการ และมีผู้ร่วมวิจัย คือ ดร.วณิชชา ณรงค์ชัย และ ดร.ภาณุ สุพัตกุล ทั้งนี้การดำเนินโครงการวิจัยดังกล่าวจำเป็นต้องเดินทางไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัย ณ จังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น โดยใช้เงินรายได้ปีงบประมาณ 2562 แผนงาน ผู้สำเร็จการศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (62302) งาน จัดการเรียนการสอนสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนจัดการศึกษา 2 กิจกรรม การบริหารงานทั่วไป (1106) งบรายจ่าย เงินอุดหนุนทั่วไป โครงการสนับสนุนทุนวิจัย รหัสโครงการ 006-02 จำนวน 90,000 บาท (เก้าหมื่นบาทถ้วน)

ดังนั้น จึงใคร่ขออนุมัติเดินทางไปราชการต่างประเทศ จำนวน 3 ท่าน คือ 1) ดร.รักชนก ชำนาญมาก กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 2) ดร.วณิชชา ณรงค์ชัย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และ 3) ดร.ภาณุ สุพัตกุล กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ณ จังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างวันที่ 22-30 มิถุนายน 2562 พร้อมนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องมาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(ดร.รักชนก ชำนาญมาก)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น: การย้ายถิ่นข้ามชาติผ่าน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการ

ระหว่างวันที่ 22 - 30 มิถุนายน 2562 ณ จังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น

22 มิถุนายน 2562	ออกเดินทางจาก ขอนแก่น - กรุงเทพมหานคร
23 มิถุนายน 2562	ออกเดินทางจากสนามบินสุวรรณภูมิ-โอกินาวา
23-29 มิถุนายน 2562	ลงพื้นที่ดำเนินโครงการวิจัย สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ในเมืองโอกินาวา
30 มิถุนายน 2562	ออกเดินทางจากโอกินาวา-สนามบินสุวรรณภูมิ ประเทศไทย
1 กรกฎาคม 2562	เดินทางจากกรุงเทพฯ-ขอนแก่น

เงินรายได้

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริหารงานคณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทร. 45449

ที่ มข.0301.7.3/ 1040

วันที่ ๑ เมษายน 2562

เรื่อง ขออนุมัติโครงการวิจัยและขออนุมัติใช้เงิน

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ผ่านรองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ)

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้อนุมัติให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวนเงิน 200,000.-บาท (สองแสนบาทถ้วน) เพื่อดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง “ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น : การย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการ” โดยมี ดร.รักษนก ชำนาญมาก เป็นหัวหน้าโครงการนั้น

ในการนี้จึงใคร่ขออนุมัติโครงการวิจัยและขออนุมัติใช้เงิน จากเงินรายได้ปีงบประมาณ 2562 แผนงาน ผู้สำเร็จการศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (62302) งาน จัดการเรียนการสอนสาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนจัดการศึกษา 2 กิจกรรม การบริหารงานทั่วไป (1106) งบรายจ่าย เงินอุดหนุนทั่วไป โครงการสนับสนุนทุนวิจัย รหัสโครงการ 006-02 ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

ตรวจสอบและคุมยอดแล้ว
หมวดรายจ่าย.....
ขออนุมัติหลักการ ลำดับที่ 1528
ขออนุมัติเบิกจ่าย ลำดับที่.....

(ดร.รักษนก ชำนาญมาก)

หัวหน้าโครงการวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จันทร์เทาว์)
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

(รองศาสตราจารย์ภูษิตา ท้วมสุข)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าของเรื่อง : นางสาวขวัญนคร สอนหมั่น

สัญญารับทุนการวิจัยประเภทอุดหนุนทั่วไป
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันที่ ๑๖ เดือน สิงหาคม พ.ศ 2562

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่างคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้ เรียกว่า “ผู้ให้ทุน” ฝ่ายหนึ่งกับ

นาย/นาง/นางสาว รักชนก นามสกุล ขำนามูมาก ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมายเลขโทรศัพท์ (มือถือ) 089-7128872 ในฐานะหัวหน้าโครงการ

ซึ่งต่อไปในสัญญานี้ เรียกว่า “ผู้รับทุน” อีกฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ผู้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทอุดหนุนทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 จำนวนเงิน 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน) แก่ผู้รับทุนเพื่อวิจัย ชื่อโครงการ “ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น : การย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการ” กำหนดแล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ทำสัญญาขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กำหนดแล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ทำสัญญาขอรับทุนการวิจัยต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อ 2 การเบิกจ่ายเงินทุนอุดหนุนการวิจัย ให้เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่องหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่...../2562)

ข้อ 3 ผู้รับทุนทราบและเข้าใจระเบียบและประกาศการให้ทุนซึ่งมีอยู่แล้ว ขณะที่ทำสัญญานี้โดยตลอด ผู้รับทุนขอผูกพันยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศดังกล่าวโดยเคร่งครัด

ข้อ 4 ผู้รับทุนต้องส่งรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ตามระยะเวลาที่กำหนด ในรูปแบบของต้นฉบับบทความวิจัย

ข้อ 5 ผู้รับทุนต้องระบุข้อความ “ทุนสนับสนุนการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” ไว้ในบทความ หรือรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

/ข้อ 6 ผู้รับทุน...

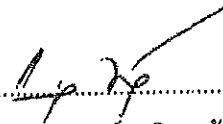
ข้อ 6 ผู้รับทุนต้องดำเนินการปิดโครงการวิจัย โดยการรายงานผลโครงการ ตามที่ระบุในประกาศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่..... /2562) ของประเภททุนสนับสนุน

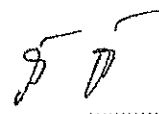
ข้อ 7 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใดๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยนี้ เป็นสิทธิร่วมกันของคณะซึ่งเป็นผู้ให้ทุนกับบุคลากรผู้รับทุนตามที่ระบุในประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่..... /2562)

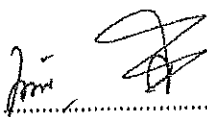
ข้อ 8 หากผู้รับทุนผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดก็ตาม ผู้รับทุนต้องคืนทุนวิจัยพร้อมดอกเบี้ย ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันผิดสัญญา และผู้รับทุนที่ผิดสัญญาจะไม่ได้รับการพิจารณาให้รับทุนวิจัยเป็นเวลา 2 ปี

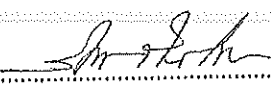
หนังสือสัญญานี้ทำขึ้น 2 ฉบับ ผู้ให้ทุนถือไว้ 1 ฉบับ ผู้รับทุนถือไว้ 1 ฉบับ

คู่สัญญาอ่านและเข้าใจความในสัญญาโดยตลอดดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ..........ผู้ให้ทุน
(รองศาสตราจารย์กุลธิดา ท้วมสุข)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลงชื่อ..........ผู้รับทุน
(นางสาวรักชนก ชำนาญมาก)
หัวหน้าโครงการ

ลงชื่อ..........พยานฝ่ายให้ทุน
(นางเพ็ญภา วันสาสีบ)
ผู้อำนวยการกองบริหารงานคณะ

ลงชื่อ..........พยานผู้รับทุน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จันทร์เทาว์)
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

แบบเสนอโครงการ (Project)
โครงการสนับสนุนทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณเงินรายได้ พ.ศ.2562
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. ประเภทงานวิจัย

- ทุนวิจัยเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญ (ระบุประเด็น...ข้ามชาติศึกษา แรงงานข้ามชาติ ผู้ประกอบการข้ามชาติ)
- ทุนนักวิจัยระดับเชี่ยวชาญ (ระบุประเด็น.....)
- ทุนวิจัยที่มีผลกระทบต่อชุมชน (ระบุประเด็น.....)
- ทุนวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยลำดับ 1-400 ของโลก (มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ)

2. ระบุประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายการวิจัยของคณะ

- ด้านสิ่งแวดล้อม และภาวะโลกร้อน
- ความเป็นเลิศทางวิชาการ
- บูรณาการไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม
- ศิลปวัฒนธรรมอีสาน

3. ชื่อโครงการวิจัย (ระบุชื่อโครงการวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

ภาษาไทย: ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น: การย้ายถิ่นข้ามชาติผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการ

ภาษาอังกฤษ: Thai entrepreneurs and migrant workers in Okinawa Prefecture, Japan: transnational migration through actor - network interactions

4. ชื่อคณะผู้วิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และสัดส่วนการทำงานวิจัย (%)

อาจารย์ ดร.รักชนก ขำนาญมาก (40%) อาจารย์ ดร.วณิชชา ณรงค์ชัย (30%) อาจารย์ ดร. ภามุ สุพัตกุล (30%)

5. ประเด็นความเชี่ยวชาญของนักวิจัย (โปรดระบุ อย่างน้อย 2 ประเด็น)

Mekong Studies, Border Studies, Economic Sociology, Political Economy, Cultural Studies, Communities Studies, Gender Studies, Transnational Migration

6. ความสำคัญและที่มาของประเด็นปัญหาการวิจัย

การพัฒนาที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ และนำมาซึ่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมในหลายด้าน การได้รับอิทธิพลจากทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค ซึ่งจากระยะแรกของการพัฒนาประเทศที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504) ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของการคมนาคมขนส่ง และการแลกเปลี่ยนติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น อีกทั้งการพัฒนาซึ่งนำมาซึ่งการเกิดความไม่เสมอภาคขึ้นในสังคม ทั้งลักษณะ

ความไม่เสมอภาคในระดับโครงสร้าง คือการแบ่งแยกความเป็นชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทจากระดับความเจริญ การมีสิ่งอำนวยความสะดวก และการคมนาคมขนส่งที่มีความสะดวกรวดเร็วที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ที่เรียกว่าเป็นชุมชนเมือง และพื้นที่ชนบท และความไม่เสมอภาคในระดับบุคคล นั่นคือ การเข้าถึงความเจริญในระดับที่ไม่เท่าเทียมกัน ได้ส่งผลต่อโอกาสในการสร้างรายได้ที่แตกต่างกันด้วย (กริธา สิมะวรา, 2557) จึงก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวย เป็นสาเหตุให้ผู้คนโดยเฉพาะในชนบทต้องดิ้นรนและแสวงหาโอกาสต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น ลักษณะหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือ ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของผู้คนจากชุมชนชนบทสู่ชุมชนเมืองในหลายรูปแบบ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

ผลจากการพัฒนาประเทศ ประกอบกับการได้รับอิทธิพลจากทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคของประเทศไทย อันนำมาซึ่งความเจริญและความสะดวกสบายต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเอื้อต่อการย้ายถิ่นของผู้คนมากยิ่งขึ้น โดยในยุคแรกเป็นการย้ายถิ่นในลักษณะของการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวง และเมืองใหญ่ต่างๆ ซึ่งมีความเจริญมากและผู้คนสามารถสร้างรายได้จากโอกาสทางเศรษฐกิจได้มากกว่าในเขตชนบท จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญที่แตกต่างกันระหว่างเมืองหลวงกับชนบทเป็นแรงดึงดูดประชากรจากชนบทสู่เมือง ดังนั้นการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองจึงเป็นกระแสการย้ายถิ่นที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562) อย่างไรก็ตามในยุคต่อมาพบว่า มีแบบแผนการย้ายถิ่นที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เมืองสู่ชนบท เมืองสู่เมือง และรูปแบบการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นในประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 7.73 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการย้ายถิ่นร้อยละ 1.1 จากประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผู้ย้ายถิ่นคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของประชากรทั้งประเทศ โดยภาคกลางมีสัดส่วนผู้ย้ายถิ่นสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5 รองลงมาคือภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 1.2 และร้อยละ 1.0 ตามลำดับ โดยมีสาเหตุการย้ายถิ่น คือ สาเหตุด้านการงาน เช่น หางานทำ หน้าที่การงาน หรือต้องเปลี่ยนงาน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมาคือสาเหตุด้านครอบครัว คือ ติดตามคนในครอบครัวหรือกลับภูมิลำเนา คิดเป็นร้อยละ 33.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ทั้งนี้ การย้ายถิ่นไปต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงแรกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก คือ กลุ่มปัญญาชนที่มีความรู้สูง เช่น แพทย์ พยาบาล และวิศวกร ที่ย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในแถบยุโรปตะวันตก ซึ่งเป็นการเข้าไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มนักเรียนและนักศึกษาไทยที่ไปเล่าเรียนในต่างประเทศ และใช้เวลาว่างจากการเรียนไปรับจ้างทำงานที่ประชาชนท้องถิ่นไม่ทำ เช่น งานกรรมกร งานบริการ เป็นต้น

ปัจจุบันการย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศได้ถูกขยายขอบเขตไปยังกลุ่มแรงงานอื่นๆ ในไทยมากขึ้น โดยจากข้อมูลปี 2561 มีแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานต่างประเทศรวมทั้งสิ้นจำนวน 61,835 คน แบ่งเป็นเพศชาย 50,360 คน และเป็นเพศหญิง 11,475 คน โดยมีสัดส่วนย้ายถิ่นไปทำงานในกลุ่มประเทศเอเชียมากที่สุด จำนวน 40,910 คน (กรมการจัดหางาน กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ ฝ่ายทะเบียนคนหางานและสารสนเทศ, 2562) และยังคงพบว่าปัจจุบันยังมีแรงงานไทยที่ยังทำงานอยู่ในต่างประเทศ (เดือนกุมภาพันธ์ 2562) มากถึง 156,392 คน โดยกว่าร้อยละ 73.7 อยู่ในกลุ่มประเทศเอเชีย และเอเชียใต้ รองลงมาคือกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง กลุ่มประเทศยุโรป อเมริกา และกลุ่มประเทศแอฟริกา (กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2562) ซึ่งแรงงานไทยส่วนใหญ่ย้ายไปทำงานต่างประเทศได้วันมากที่สุด รองลงมาคือ สาธารณรัฐเกาหลี และญี่ปุ่น ตามลำดับ (กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2562) โดย

การย้ายถิ่นของแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ มีแบบแผนการเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย 5 ช่องทาง คือ (1) รัฐบาลเป็นผู้จัดส่ง (2) บริษัทผู้ที่ได้รับอนุญาตจัดหางานเป็นผู้จัดส่ง (3) นายจ้างพาไปทำงาน (4) นายจ้างส่งไปฝึกงาน และ (5) การเดินทางไปทำงานต่างประเทศด้วยตนเอง (กระทรวงแรงงาน, 2556)

ปัจจุบันไม่ได้มีเพียงการย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศของแรงงานเท่านั้น หากแต่พบว่าได้เกิดปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของผู้คนไปต่างประเทศในลักษณะที่แตกต่างออกไป และมีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย นั่นคือ การย้ายถิ่นของคนไทยไปยังประเทศปลายทางเพื่อประกอบกิจการของตนเอง ซึ่งเป็นได้ทั้งกลุ่มของผู้คนทั่วไปที่มีต้นทุน มีความสามารถ หรือมีความต้องการที่จะตั้งถิ่นฐานหรือสร้างรายได้จากโอกาสทางเศรษฐกิจในถิ่นปลายทาง และยังรวมถึงแรงงานย้ายถิ่นไปต่างประเทศบางส่วนที่สามารถยกระดับการประกอบอาชีพในต่างแดน โดยการเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวอาจมีทั้งการอาศัยเครือข่าย หรือความสัมพันธ์บางอย่างที่ช่วยสนับสนุนให้สามารถเปิดกิจการ หรือเป็นผู้ประกอบการในถิ่นปลายทางได้ อาทิ การแต่งงานกับพลเมืองของประเทศปลายทาง การลงทุนร่วมทุนกับพลเมืองของประเทศปลายทาง สะท้อนให้เห็นพลวัตของการย้ายถิ่น และการยกระดับของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นในปัจจุบัน ที่แตกต่างและมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก

ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศหนึ่งในสามที่มีสถิติคนไทยย้ายถิ่นไปทำงานมากที่สุด เนื่องจากเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีความเจริญทั้งในด้านการคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร การมีอำนาจในทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้แรงงานย้ายถิ่นชาวไทย หรือแม้แต่ผู้ย้ายถิ่นรูปแบบอื่นๆ ให้ความสนใจ และต้องการย้ายถิ่นไปพำนักยังประเทศญี่ปุ่น เห็นได้จากกระแสความต้องการท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่น ความต้องการไปศึกษาต่อของนักเรียนนักศึกษา และความจำเป็นต้องไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นของวัยแรงงาน ซึ่งจากสถิติจำนวนแรงงานถูกกฎหมายของไทยในญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2559 พบว่ามีแรงงานไทยในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นแรงงานถูกกฎหมาย จำนวน 20,691 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานวิชาชีพเมืองมาก ถึงร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ผู้ฝึกงานด้านเทคนิค แรงงานฝีมือ และนายจ้างพามาฝึกงาน คิดเป็นร้อยละ 35.2 19.2 และร้อยละ 0.8 ตามลำดับ และเป็นแรงงานผิดกฎหมายกว่าร้อยละ 23.9 ของแรงงานไทยในประเทศญี่ปุ่นทั้งหมด (สำนักงานแรงงาน ประเทศญี่ปุ่น, 2562)

การเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่นของแรงงานไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากสาขาอาชีพที่ทางการญี่ปุ่นอนุญาตให้เปิดรับแรงงานต่างชาติมีฝีมือนั้น มีเพียงบางสาขาอาชีพเท่านั้นที่ตรงกับประเภทของแรงงานฝีมือที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ แรงงานฝีมือ (ผู้ปรุงอาหาร ครัวช่าง) นักแสดง เป็นต้น ทั้งนี้พบว่าในปัจจุบันมีแรงงานไทยเพิ่มขึ้นในส่วนของผู้ที่ทำงานกับบริษัทสาขาในต่างประเทศ ซึ่งเป็นกรณีที่บริษัทแม่ลูกหรือบริษัทร่วมทุนต่างๆ ส่งลูกจ้างมาทำงานในบริษัทในประเทศญี่ปุ่นที่มีการเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเข้าไปลงทุนในประเทศไทยของบริษัทญี่ปุ่น (สำนักงานแรงงาน ประเทศญี่ปุ่น, 2562) สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ด้านอาชีพของแรงงานย้ายถิ่นคนไทยในประเทศญี่ปุ่นที่มีความหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตามในส่วนของอาชีพผู้ปรุงอาหารเป็นสาขาอาชีพที่อนุญาตให้แรงงานต่างชาติที่มีทักษะฝีมือเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่นได้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า แรงงานย้ายถิ่นคนไทยที่ย้ายถิ่นมาประกอบอาชีพผู้ประกอบการอาหารในประเทศญี่ปุ่นจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้ได้รับการอนุญาต ในขณะที่เดียวกันจะต้องอาศัยเครือข่ายหรือแรงสนับสนุนใดบ้างเพื่อให้เอื้อต่อการกลายเป็นแรงงานย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศได้ เช่นเดียวกับผู้คนที่ต้องการย้ายถิ่นไปยังประเทศญี่ปุ่นในฐานะของผู้ประกอบการต่างๆ ซึ่งพบเห็นได้อย่างหลากหลายจากการกระจายตัวไปยังเมืองหรือจังหวัดต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่น

おきなわ
จังหวัดโอกินาวา (沖縄県) เป็นจังหวัดที่อยู่ทางใต้สุดของประเทศญี่ปุ่น มีเมืองหลวงคือเมืองนาฮะ (那覇) ซึ่งพบว่าเป็นจังหวัดที่มีแรงงานย้ายถิ่นคนไทยและผู้ประกอบการย้ายถิ่นคนไทยเข้ามาประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จำนวนมาก โดยเฉพาะการประกอบกิจกรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และแสดงออกถึงความเป็นไทย ซึ่งจะเห็นได้จากการเปิดร้านอาหารไทยจำนวนหลายร้านโดยรอบจังหวัดโอกินาวาโดยมีแรงงานย้ายถิ่นคนไทยเป็นผู้ประกอบอาหารในร้านอาหารไทยเหล่านั้น หรือการมีร้านนวดแผนไทยเปิดให้บริการแก่ผู้คนที่อาศัยในจังหวัดโอกินาวา สร้างความกลมกลืนให้เกิดขึ้นระหว่างสองวัฒนธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ ประกอบกับการที่โอกินาวามีประวัติค้าขายกับประเทศไทย และการมีสภาพอากาศ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ทั้งในด้านของวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย หรือการละเล่น จึงยิ่งเป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานย้ายถิ่นคนไทย และผู้ประกอบการย้ายถิ่นคนไทยเข้ามาทำงานและประกอบกิจการได้โดยง่าย ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นและน่าสนใจในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขที่แท้จริงที่จะช่วยเอื้อให้แรงงานไทยกลายเป็นแรงงานย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศได้ เช่นเดียวกับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการกล้าที่จะเข้ามาลงทุนและสร้างรายได้จากโอกาสทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดโอกินาวาได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกลายเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในต่างประเทศ และเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกลายเป็นแรงงานย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศ กรณีศึกษาจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น กรอบการวิจัยเน้นพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้ประกอบการและแรงงาน กับความเชื่อมโยงทางสังคม-เศรษฐกิจ ผ่านการบูรณาการวิธีวิจัยเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อศึกษาภาพรวมของปัจจัยเชิงโครงสร้าง เครือข่ายเชิงสถาบันและเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มผู้ประกอบการ/แรงงาน ซึ่งผลจากการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการเสนอแนะต่อหน่วยงานเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการไทยที่ต้องการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ รวมถึงการเตรียมพร้อมสำหรับแรงงานที่ต้องการย้ายถิ่นไปทำงานยังประเทศญี่ปุ่นได้อีกด้วย

7. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามรัฐชาติที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการและแรงงานย้ายถิ่นชาวไทย ในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการที่เอื้อต่อการกลายเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่น ในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย-ผู้กระทำการที่เอื้อต่อการกลายเป็นแรงงานย้ายถิ่น ในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น

8. ระบุประโยชน์ที่จะได้รับ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์แสดงความคาดหวังว่า

จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ
- เป็นประโยชน์ในเชิงสาธารณะ
- เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
- เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน
- เป็นประโยชน์ในเชิงนโยบาย
- เพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน
- ความร่วมมือกับต่างประเทศ

และระบุชื่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

9. รายวิชาที่บูรณาการกับการเรียนการสอน (ระบุ ป.ตรี/ป.โท/ป.เอก)

- Cross-cultural literacy (ป.ตรี)
- Social and Cultural Change (ป.ตรี)
- Mekong Studies (ป.ตรี)
- Economic Sociology (ป.ตรี)
- Current Issue in Social Sciences (ป.ตรี)
- Introduction to Sociological and anthropological research methodology (ป.ตรี)
- Seminar in Sociology (ป.โท)
- Contemporary Sociological Theories (ป.โท)
- Critical Social Theories (ป.โท)

10. ทฤษฎี สมมติฐาน หรือกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

(โดยแสดงถึงทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) โดยกล่าวถึงความเกี่ยวเนื่องและความสัมพันธ์ของโครงการวิจัยนี้กับโครงการวิจัยเรื่องอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศว่า เคยมีใครทำการวิจัยมาแล้วบ้าง ทำอย่างไร ที่ไหน เมื่อไร มีความก้าวหน้า มีข้อดีข้อเสียเพียงใด และบูรณาการ (Integration) ผลการวิจัยเหล่านั้น หรือต่อยอดอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นว่า จะใช้สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้อย่างไร และยังป้องกันความซ้ำซ้อนอีกด้วย

กระบวนการเคลื่อนย้ายของผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่นเป็นกระบวนการที่เน้นการวิเคราะห์การย้ายถิ่นเชื่อมโยงกับทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำการ ทั้งนี้โดยพื้นฐานทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำได้นำเอาตัวแสดงทางสังคมกลับเข้าสู่การวิเคราะห์ ซึ่งทำให้นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาสามารถทำความเข้าใจ “สังคม” ในรูปแบบใหม่ ที่ไม่ได้จำกัดอยู่บนฐานของกับดักชั่วคราวระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ผู้กระทำการและโครงสร้าง ความเป็นวัตถุ กับความเป็นสังคม ตลอดจนความเป็นอัตวิสัยและภววิสัย กล่าวอีกอย่างก็คือว่า ทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำได้นำเอาฐานความคิดใหม่ของการอธิบาย “สังคม” ผ่านการให้คุณค่าต่อสรรพสิ่งในการดำเนินการปฏิบัติการ ตลอดจนเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกันและกัน ในกระบวนการสร้างความรู้และการประกอบสร้างเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในโลกปัจจุบัน ซึ่งหมายความว่า ทฤษฎี เครือข่าย-ผู้กระทำ เชื่อว่า สังคมหรือธรรมชาติของเราสามารถประกอบด้วยเครือข่ายของ Human และ เครือข่ายของ Non-Human ทั้งสองเครือข่ายนี้มีความเกี่ยวพันปฏิสัมพันธ์ และสามารถมีการแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน โดยปกติแล้วแนวคิดเครือข่ายทางสังคมทั้งหลายมักให้ความสนใจต่อเครือข่ายของมนุษย์เป็นอย่างมาก แต่ไม่ได้เน้นความสำคัญของเครือข่ายของ Non-Human ด้วย ทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำ ถือว่าเป็นกระบวนการ de-centered และการไหลเวียนของการกลายเป็น (A flow of becoming) เนื่องจากไม่ได้มองมนุษย์เป็นหลักอย่างแนวคิดที่ผ่านมา แต่กลับมาให้ความสำคัญแก่ปัจจัย non-human ต่างๆ เท่ากับ Human ซึ่งคือ เครือข่ายผู้กระทำกับเครือข่าย non-human สามารถมีบทบาทต่อสังคมเหมือนกัน เครือข่ายของ non-human มี

ผลต่อเครือข่ายของมนุษย์เป็นอย่างมาก และทั้งสองเครือข่ายสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันซึ่งกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนกันและกัน(Pickering, 1995; Casper Bruun, 2016; Casper Bruun and Morita, 2016)

จากกรอบคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาการเคลื่อนย้ายของผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทยในจังหวัดโอกินา มีนัยยะที่เกี่ยวกับการมีกลวิธีปฏิบัติการในลักษณะต่างๆ คณะผู้วิจัยจึงมองว่า ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นของผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติชาวไทย จำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงเงื่อนไขที่เอื้อให้ผู้ประกอบการและแรงงานข้ามชาติสามารถย้ายถิ่นมายังพื้นที่ปลายทางได้นั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ผ่านแนวคิดเครือข่ายผู้กระทำการ ที่มีความสำคัญกับผู้กระทำการทั้งที่เป็นมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งจากปรากฏการณ์การย้ายถิ่นข้ามชาติของผู้ประกอบการและแรงงานได้สะท้อนให้เห็นถึง ความสามารถในการเป็นผู้กระทำการที่ใช้กลวิธีทั้งการใช้การมีเครือข่ายทางสังคมกับบุคคลในถิ่นปลายทาง และในขณะเดียวกันก็มีการใช้เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารทางโลกอินเทอร์เน็ต การติดต่อผ่านโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีทางอำนาจของรัฐปลายทาง ในมิติที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นที่รองรับแรงงานข้ามชาติ การดำเนินทางเอกสารเพื่อให้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำงานในสถานประกอบการหรือในการเปิดกิจการ การติดต่อกับนายจ้างหรือหุ้นส่วนในประเทศปลายทาง รวมทั้งการเข้าถึงสิทธิในด้านการคมนาคมขนส่ง การรักษาพยาบาล การชำระภาษีเพื่อให้มีสิทธิเทียบเท่ากับพลเมือง รวมทั้งการปรับตัวและการเอาตัวรอดในบริบทต่างๆ ทั้งด้าน บทบาทอำนาจในการตัดสินใจในฐานะผู้ประกอบการข้ามแดนซึ่งจะต้องมีปฏิบัติการต่างๆ หรือแม้กระทั่งกลวิธีการเอาตัวรอดด้านอาหารการกิน การแต่งกาย วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน เป็นต้น เงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ผู้ประกอบการและแรงงานสามารถย้ายถิ่นมายังพื้นที่ปลายทางได้

11. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Reviewed Literature)

11.1 ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้ให้ความสนใจศึกษาการกลายเป็นแรงงานและผู้ประกอบการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ กรณีศึกษาจังหวัดโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น โดยมุ่งทำความเข้าใจถึงเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกลายเป็นแรงงานและผู้ประกอบการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ ภายใต้การพิจารณาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องทั้งในมิติของตัวแรงงานย้ายถิ่น และผู้ประกอบการย้ายถิ่นในฐานะของผู้กระทำการที่สามารถมีปฏิบัติการต่างๆ เพื่อเข้าสู่การเป็นแรงงานหรือผู้ประกอบการในถิ่นปลายทางได้ เชื่อมโยงกับปฏิบัติการโดยผู้กระทำการที่ไม่ใช่มนุษย์ ที่เอื้อให้แรงงานและผู้ประกอบการเกิดการย้ายถิ่นได้ โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นได้ถูกกล่าวถึงและให้ความสนใจผ่านแนวคิดที่เรียกว่า กฎแห่งการย้ายถิ่น (The Laws of Migration) ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Ernst George Ravenstien ในช่วงปี ค.ศ. 1885 โดยได้อธิบายถึงลักษณะของการย้ายถิ่นว่า กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละราย จะมีกระแสการย้ายถิ่นกลับชดเชยเสมอ กล่าวคือ พื้นที่ใดที่มีการย้ายถิ่นของประชากรในพื้นที่จำนวนมาก ก็มักจะมีการย้ายถิ่นกลับคืนภูมิสำเนาของประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ละทิ้งถิ่นฐานของตนไปอาศัยหรือทำงานที่อื่นเสมอ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขที่เอื้อต่อการกลายเป็นแรงงานย้ายถิ่นไปต่างประเทศ และผู้ประกอบการย้ายถิ่นไปต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้อาจทำความเข้าใจปรากฏการณ์การย้ายถิ่นที่สลับซับซ้อนและมีความหลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจได้อย่างรอบด้านทุกมิติ คณะผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1.1 ความหมายของการย้ายถิ่น

ทฤษฎีการย้ายถิ่น (A Theory of Migration) เป็นทฤษฎีที่ Everett S. Lee ได้พัฒนาต่อยอดจาก การย้ายถิ่น ซึ่งมุ่งอธิบายความหมายของการย้ายถิ่นไว้ว่า การย้ายถิ่นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย (Residence) ทั้งที่เป็นการย้ายถิ่นแบบถาวรและการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว (Permanent or Semi-permanent Change) โดยไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะทาง ทั้งภายในหรือภายนอกประเทศ ภาวะในการตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นไปโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจ และยังได้ระบุถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่น 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งต้นทาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง และปัจจัยส่วนบุคคล (Lee, 1966)

ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้นิยามความหมายของการย้ายถิ่นไว้อย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่เป็นการอธิบายการย้ายถิ่นในลักษณะของการเคลื่อนย้ายของประชากรจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง อาทิ การให้ความเห็นแนะนำของสำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติเมื่อ ค.ศ. 1997 (The 1997 Recommendations of United Nations Statistical Division: UNSD) ที่ได้ให้นิยามผู้ย้ายถิ่นว่าหมายถึงบุคคลใดก็ตามที่เปลี่ยนแปลงถิ่นอาศัย อันหมายรวมถึงนักท่องเที่ยวและบุคคลที่เดินทางข้ามแดนประจำวัน โดยสามารถแบ่งผู้ย้ายถิ่นได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ผู้ย้ายถิ่นระยะยาว (Long-term Migrant) คือ บุคคลที่เดินทางออกจากถิ่นฐานของตนเป็นเวลานานอย่างน้อยหนึ่งปี ซึ่งทำให้ที่อยู่ของบุคคลนั้นพำนักอาศัยระหว่างที่ออกจากถิ่นฐานตนไปนั้นกลายเป็นถิ่นอาศัยโดยปกติของบุคคลนั้น

2) ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น (Short-term Migration) คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นฐานโดยปกติของตนเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน แต่ไม่ถึง 1 ปี และยังหมายรวมถึงการย้ายถิ่นตามฤดูกาล (Seasonal Migration) ด้วย ทั้งนี้ ยกเว้นบุคคลที่เดินทางจากถิ่นฐานไปด้วยวัตถุประสงค์ต่อไปี้ ได้แก่ การเดินทางพักผ่อน ไปเยี่ยมเพื่อนหรือเยี่ยมญาติ การเดินทางไปทำธุรกิจ การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ และปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการย้ายถิ่น

ในส่วนขององค์การสหประชาชาติ (1998) ได้อธิบายการย้ายถิ่นไว้ว่าเป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายของประชากรในลักษณะการย้ายถิ่นที่อยู่จากพื้นที่ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของตนตั้งแต่เดิมไปอยู่ในอีกพื้นที่หนึ่ง รวมถึงการเคลื่อนย้ายจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือการเคลื่อนย้ายจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งภายในประเทศเดียวกัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลหรือสาเหตุใด การย้ายถิ่นข้ามประเทศ (International Migration) หรือการย้ายถิ่นข้ามชาติ (Transnational Migration) ซึ่งอาจเป็นการย้ายถิ่นที่อยู่อย่างถาวรหรือเป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งก็ได้ สอดคล้องกับการนิยามการย้ายถิ่นของ สำเริง จันทรสวรรณ (2551) ที่อธิบายว่า การย้ายถิ่นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของผู้คนจากถิ่นต้นทางไปยังถิ่นปลายทาง โดยมีเหตุผลในการย้ายถิ่น มีระยะเวลาและกิจกรรมในถิ่นปลายทาง เช่นเดียวกับฝ่ายวิจัยและศูนย์สารสนเทศ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) ที่นิยามการย้ายถิ่นว่าเป็นการเคลื่อนย้ายของบุคคลหรือกลุ่มจากที่อยู่อาศัยหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยมีเจตนาที่จะอาศัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร จนทำให้ประชากรของพื้นที่ที่จากมาและพื้นที่ที่เข้าไปอยู่ใหม่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาการเป็นผู้ย้ายถิ่น คือ ระยะทางและระยะเวลาของการย้ายที่อยู่อาศัย (ฝ่ายวิจัยและศูนย์สารสนเทศ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การย้ายถิ่นในการศึกษานี้ หมายถึง การเคลื่อนย้ายของบุคคลวัยแรงงานและผู้ประกอบการ จากถิ่นต้นทางไปสู่ถิ่นปลายทางด้วยวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่จะไปทำงานในประเทศปลายทาง ซึ่งมีระยะเวลาในการย้ายถิ่นระยะยาว และอยู่ในพื้นที่ปลายทางอย่างน้อย 1 ปี โดยในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการ